

Diccionari del català col·loquial

Jaume Salvanyà,
Diccionari del català col·loquial. Dubtes davant del micròfon,
Enciclopèdia Catalana,
Barcelona 2009.

Aquest diccionari és, en certa manera, un llibre de frontera: mira de trobar aquell punt dolç entre la normativa o llengua estàndard, per un costat, i les necessitats comunicatives de cada moment, per l'altre. Tenim una llengua que ve de lluny, amb tota una tradició, amb tota una brillant literatura, amb tota una obra de codificació reeixida (si bé, diguem-ho entre parèntesis, a hores d'ara hi ha uns quants punts que caldria afinar). I tenim una societat canviant, amb noves necessitats expressives. Es tracta, per tant,

d'anar parlant la llengua de sempre, però adaptada a les circumstàncies actuals. L'ideal fóra que el comunicador tingués un tal sentit lingüístic que pogués anar creant neologismes, noves expressions, nous usos, seguint l'esperit de la llengua pròpia i sense caure en calcs servils d'una altra: que anés enriquint el cabal lingüístic sense supeditar-se a altres llengües.

Així, doncs, el *Diccionari del català col·loquial*, subtítol *Dubtes davant del micròfon*, compilat pel Departament d'Assessorament Lingüístic del Grup Faix, liderat per Miquel Calçada i Carles Cuní, amb redacció del lingüista Jaume Salvanyà (i l'assessorament de Josep Ruaix i de qui signa aquesta nota) és, sobretot, una eina per als professionals de la comunicació. Pretén resoldre molts dubtes que avui es presenten en el llenguatge radiofònic, llenguatge que es caracteritza, entre altres aspectes, per la immediatesa i la innovació. En efecte, molt sovint el locutor o locutora ha de fer ús d'una llengua espontània, gràfica, directa, incisiva... però caldria que aquesta fos també genuïna. Ara bé, en la situació actual, marcada per la interactivitat, tots som o podem ser una mica locutors o locutores. Per això creiem que aquest diccionari podrà ser útil a tothom en general.

Baixant ja a alguna de les característiques de l'obra, jo remarcaria la gran abundància

d'exemples que conté per a cada un dels termes o expressions que entra. Evidentment, és més fàcil de recordar un exemple concret que no pas una regla o una definició. Els exemples són més intuïtius, més plàstics. Estic segur que aquest estil de generositat exemplificadora serà molt valorat i agraït pels usuaris.

Donem-ne una petita mostra i agafem, per exemple, tractant-se de llenguatge radiofònic, el mot *onda* (castellanisme, és clar, per *ona*) i la corresponent expressió *estar a l'onda*. El diccionari l'exemplifica d'aquesta manera: En comptes de dir «Els qui estan a l'onda el consideren un mestre», podem dir «Els qui hi entenen el consideren un mestre», o bé «Els experts el consideren un mestre», o encara «Els qui es mouen en aquest món el consideren un mestre». En comptes de dir «L'empresa ja està a l'onda de les exportacions», podem dir «L'empresa està ficada en les exportacions» o bé «L'empresa ja es mou en l'àmbit de les exportacions». En comptes de dir «Aquest tipus de gent no estan a l'onda de la nostra estratègia de publicitat», podem dir «Aquest tipus de gent no són a l'òrbita de la nostra estratègia de publicitat». Etcètera.

Un altre cas. Això que ara la gent crida, en el món dels esports, «a por ellos», com ho hem de dir en català? Doncs, per exemple, en comptes de «A per ells, que són pocs i covards!»,

podem dir «Som-hi, que són pocs i covards!», i en comptes de «Vinga va, a per ells!», podem dir «Vinga va, que ja són nostres!».

Els exemples, a més, tenen la virtut de suscitar el desig d'imitar el diguem-ne mecanisme que s'hi endevina. I aquest seria un desig que crec que cal formular en presentar aquesta obra de consulta: tant de bo que susciti en els seus usuaris les ganes d'anar trobant, per a les noves necessitats lingüístiques, les solucions genuïnes, congenials amb la nostra llengua, solucions que, com dèiem, sense trencar amb la tradició, l'allarguin, l'actualitzin, l'enriqueixin.

Val a dir que, en la situació actual del català, i per tal que d'evitar que aquest idioma davalli vers la condició de ser un dialecte del castellà, cal fer un esforç més gran, per part de tots, per parlar bé la nostra llengua. I aquest esforç s'ha de demanar amb més raó, com és obvi, als qui parlen en públic, sobretot als qui ho fan a través d'aquests mitjans de comunicació massiva que són la ràdio i la televisió. Al nostre país i a tot arreu, els qui surten per antena esdevenen models imitables i imitats. Crec que és una observació oportuna, aquesta, a propòsit d'una obra com la que ens ocupa. ♦

CARLES RIERA

Lluís Grifell,
Memòries i aventures d'un temps i un país (Catalunya 1930-1950), pròleg de Josep Ruaix i Vinyet,
Abadia editors,
Maçaners 2009.

Memòries i aventures d'un temps i un país

Aquest llibre, que és la narració d'una època de guerres i fortes convulsions socials a Catalunya, té un doble interès lingüístic: per un costat, l'ús d'un vocabulari genuïnament nostre, ric en expressions i modismes, planer, que

captiva per la seva escaiença i per la seva bellesa; per altre costat, l'interès de veure com el corrector deixa del tot endreçada la llengua, no cal dir sense faltes, però, a més, amb tots els punts de sintaxi i de puntuació resolts. Si els llibres que es publiquen arreu del país sortissin tan ben revisats com aquest, diríem que el català ja és una llengua normal... en el vessant escrit, sense concessions gratuïtes al «català light» ni rèmores d'un «català subordinat a la sintaxi castellana», ni res de llengua empobrida i bastarda com la que apareix tan sovint en alguns dels nostres mitjans de comunicació. Autèntic català, amb gust de casa. ♦

CARLES RIERA